

שבת שובה תשפ"ז

לע"נ אסתר מלכה בת אברהם ע"ה

ר' צדוק הכהן מלובלין – פרי צדיק לשבת תשובה

[ה] השבת הזו הראשון של השנה שהוא השבת הראשון של הבריאה כי בראש השנה נברא אדם הראשון ומיד בשבת זה שהוא השבת בראשית של אחר ששת ימי המעשה של הבריאה הגין עליו השבת לאחר החטא. כדאיתא במדרש (בראשית רבה כ"ב, י"ג) אמר כך הוא כוחה של תשובה מיד עמד אדם הראשון ואמר מזמור שיר ליום השבת. כי עיקר כח התשובה נתגלה לו על ידי השבת הזה שנאמר (בראשית א', ל"א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וגו' וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו וגו' והיינו לאחר שהרגיש בעצמו מה שקלקל במעשיו והוא היה תכלית מכוון של הבריאה ועם כל זה על ידי קדושת שבת נתקן הכל שיהיה מהכל טוב מאד. וה' יתברך כביכול היה לו נייחא ושבייתה מן הבריאה מפני שעל ידי קדושת השבת מופיע על האדם התעוררות התשובה שהוא ענין החרטה ושבירת הלב לאחר שיאירו עיניו על גודל הפגם כדאיתא בזוה"ק (ח"ג קכ"ב א) שענין תשובה הוא תשוב ו' לגבי ה' או תשוב ה' לגבי ו' ועל ידי המרירות ושבירת הלב או שתשוב ו' לגבי ה' היינו אני את דכא או שתשוב ה' לגבי ו' היינו אתי דכא.

וזאת מופיע בלב האדם על ידי קדושת שבת על ידי הנפש יתירה שהוא מאצילות והוא בחינת שכינתא שממנה בא היראה בלב האדם כמו שאמרו ובמורא גדול זו גילוי שכינה ועל כן אמרו בתענית (ח' ב) על פסוק (מלאכי ג', כ') וזרח לכם יראי וגו' דשומרי שבת נקראו יראי שמי וכמו שאמרו בירושלמי (דמאי פרק ד' הלכה א') שאפילו עם הארץ אימת שבת עליו והוא יראה תתאה. ויש עוד מדרגה עליונה יראה עילאה מה' עילאה וממנה בא שורש התשובה בלב האדם כי על ידי שמופיע יראת ה' יתברך בלבו נתודע לו גודל הפגם במה שהמרה נגדו יתברך וכאומרם ז"ל (ברכות י"ז א) תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים כמו שנאמר (תהלים קי"א, י') ראשית חכמה יראת ה'. כי תשובה נקרא יראת ה' וכן אמרו בעבודה זרה (י"ט א) על פסוק (תהלים קי"ב, א') אשרי איש ירא את ה' אשרי שעושה תשובה כשהוא איש. ולטעם זה יש להבין כי הגם שנאמר אחר החטא פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים וגו' ויגרש את האדם מגן עדן אף על פי כן לא נטרד מגן עדן עד אחר שבת ולא היה חשש פן ישלח ידו ולקח מעץ החיים ביום השבת. מפני שבשבת הופיע עליו גודל היראה שהיה יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא ודיבר עמו ה' יתברך גם לאחר החטא והשיב את קולך שמעתי בגן ואירא וגו'.

ונחזור לעניננו שבכל שבת מופיע התעוררות תשובה בלב האדם וביחוד בשבת זה שהוא השבת הראשון של הבריאה כנ"ל מופיע כח התשובה ביתר שאת ולכן נקרא שבת תשובה. והנה השבת הזו שהוא בתוך עשרת ימי תשובה והוא לעולם בהשבעה ימים ימי חול שבין ראש השנה ליום הכפורים כי אין שבעה ימים בלא שבת. ועל ידי כח התעוררות התשובה שמופיע בנפשות ישראל בשבת זה על ידי זה נשפע הארת התשובה בכל ששת ימי המעשה של השבת הזו מלפניו ומלאחריו מן ראש השנה עד יום הכפורים. כאומרם ז"ל (מכילתא יתרו בחודש ז') זכור מלפניו ושמור מלאחריו היינו שעל ידי קדושת זכור של שבת נשפע הארה על ששת ימי המעשה שמלפניה ועל ידי קדושת שמור נשפע מהארת קדושת שבת על ששת ימי המעשה שלאחריה :

תפילת מוסף דר"ה – זכרונות

אתה זוכר מעשה עולם. ופוקד כל יצורי קדם. לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית. כי אין שְׁכָחָה לפניך כסא כבודך. ואין נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר את כל המפעל. וגם כל היצור לא נכחד ממך. הכל גלוי וצפוי לפניך ה' אלקינו. צופה ומביט עד סוף כל הדורות. כי תביא חק וזכרון להפקד כל רוח ונפש. להזכר מעשים רבים והמון נסתרות לאין תכלית. מראשית קזאת הודעת. ומלפנים אותה גלית. זה היום תחלת מעשיך. זכרון ליום ראשון. כי חק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב :

ועל המדינות בו יאמר. אי זו לחרב. אי זו לשלום. אי זו לרעב. אי זו לשבע. ובריות בו יפקדו. להזכירם לחיים ולמונות. מי לא נפקד כהיום הזה. כי זכר כל המעשים לפניך בא. מעשה איש ופקדתו. ועלילות מצדדי גבר. מחשבות אדם ותחבולותיו. ויצרי מעללי איש. אשרי איש שלא ישכחך, וכן אדם יתאמץ בך. כי דורשיך לעולם לא יפשו. ולא תכלים לנצח כל החוסים בך. כי זכר כל היצור לפניך בא. ואתה דורש מעשה כלם. וגם את נח באהבה זכרת ותפקדו בך בדבר ישועה ורחמים. על פן זכרוננו בא לפניך ה' אלקינו. להרבות זרעו כעפרות תבל וצאצאיו כחול הים....

בראשית רבה – פרשת בראשית פרשה כב סימן יג

(בראשית ד, טז) ויצא קין מלפני ה', מהיכן יצא, רבי יודן בשם ר' איבו אמר הפשיל דברים לאחוריו ויצא, כגונב דעת העליונה, רבי ברכיה בשם רבי אלעזר ברבי שמעון אמר יצא כמפרים וכמרמה בבוראו, רבי חמא בשם רבי חנינא בר רבי יצחק אמר יצא שמח, היך מה דאת אמר (שמות ד) הנה הוא יוצא לקראתך וגו', פגע בו אדם הראשון א"ל מה נעשה בדינך, א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע מיד עמד אדם הראשון ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו', א"ר לוי המזמור הזה אדם הראשון אמרו ונשתכח מדורו ובא משה וחדשו על שמו מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וגו'.